Liikenne- ja viestintävirasto
Transport- och kommunikationsverket

LAUSUNTO

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta

LiV@eduskunta.fi

Päiväys/Datum
7.1.2019

Dnro/Dnr
TRAFI/763147/03.03.01/2018

Viite/Referens
Kutsunne 12.12.2018

Liikenne ja viestintäviraston lausunto hallituksen esityksestä kansallisen turvallisuuden huomioon ottamista alueiden käytössä ja kiinteistönomistuksissa koskevaksi lainsäädännöksi (HE 253/2018 vp)

Liikenne- ja viestintävaliokunta on kutsunut Liikenne- ja viestintäviraston asiantuntijakuulemiseen hallituksen esityksestä kansallisen turvallisuuden huomioon ottamista alueiden käytössä ja kiinteistöomistuksissa koskevaksi lainsäädännöksi (HE 253/2018). Liikenne- ja viestintävirasto tai sen edeltäjävirastot Liikenteen turvallisuusvirasto ja Viestintävirasto eivät ole hallituksen esityksen valmisteluvaiheessa esittäneet asiassa aiemmin erillistä lausuntoa.

Liikenteen ja viestinnän hallinnonala tukee hallituksen esityksen antamista. Hallituksen esityksestä viraston huomio on kiinnittynyt erityisesti seuraaviin ehdotuksiin:

Maankäyttö- ja rakennuslaki

Ehdotuksen mukaan maankäyttö- ja rakennuslakiin lisättäisiin uusi pykälä (4 a §) jonka mukaan alueiden suunnittelussa (kaavoituksessa) olisi turvattava maanpuolustuksen, rajaturvallisuuden ja rajavalvonnan, väestönsuojelun sekä huoltovarmuuden edellyttämät kehittämistarpeet ja varmistettava, ettei niistä vastaavien tahojen toimintamahdollisuuksia heikennetä. Lain perustelujen mukaan huoltovarmuuden kehittämistarpeet alueiden käytössä voisivat liittyä esim. energiantuotantoverkkojen ja viestintäverkkojen kehittämiseen.

Valtioneuvosto on antanut huoltovarmuuden tavoitteista päätöksen (857/2013), jossa huoltovarmuus määritellään tarkemmin seuraavasti: ”Huoltovarmuudella tarkoitetaan väestön toimeentulon, maan talouselämän ja maanpuolustuksen kannalta välttämättömän kriittisen tuotannon, palvelujen ja infrastruktuurin turvaamista vakavissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Huoltovarmuuden lähtökohtina ovat toimivat kansainväliset markkinat, monipuolinen teollinen pohja, vakaa julkinen talous ja kilpailukykyinen kansantalous.”

Liikenne- ja viestintäviraston käsitys on, että huoltovarmuuden määrittelyn perusteella ehdotettu lainmuutos mahdollistaa liikenne- ja viestintäalan näkökulman huomioimisen maankäytön ja alueiden suunnittelussa. Liikenne- ja viestintäpalvelut ovat merkittävä edellytys väestön toimeentulolle (mm. työssäkäyntiliikenne), maan talouselämälle (teollisuuden ja kaupan kuljetukset ja jakeluliikenne) sekä infrastruktuurille (liikenne – ja viestintäverkot). Liikenne- ja viestintävirasto kannattaa maankäyttö- ja rakennuslain uutta 4 a §:ää.

Saman lain 33 §:n 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että maakuntakaavassa olisi välittömästi rakentamiseen kohdistuva rakentamisrajoitus maakuntakaavassa virkistys- tai suojelualueeksi osoitetun alueen lisäksi myös Puolustusvoimien tai Rajavartiolaitoksen tarkoituksiin osoitetulla alueella. Lupaa rakennuksen rakentamiseen Puolustusvoimien tai Rajavartiolaitoksen käyttöön maakuntakaavassa osoitetulle alueelle ei saisi myöntää siten, että maakuntakaavan toteutuminen vaikeutuu. Jos maakuntakaavasta johtuva luvan epääminen aiheuttaisi hakijalle huomattavaa haittaa, lupa olisi myönnettävä, jollei valtio lunasta aluetta tai suorita haitasta kohtuullista korvausta.

Liikenne- ja viestintävirasto pitää tärkeänä, että lainvalmistelussa vielä arvioitaisiin tarve laajentaa lain 33 §:n 1 momentin soveltamisala koskemaan myös huoltovarmuuden kannalta merkittäviä alueita, jolloin maakuntakaavoihin olisi mahdollista sisällyttää ehdollinen rakentamisrajoitus alueille, joita pidetään huoltovarmuuden kannalta merkittävinä, ja siten suojata huoltovarmuuden kannalta merkittäviä alueita. Lain 33 §:n 1 momentin soveltamisalan laajentaminen koskemaan myös huoltovarmuuden kannalta merkittäviä alueita tukisi ehdotetun 4 a §:n tavoitteita. Osin huoltovarmuuden kannalta merkittävät alueet voidaan katsoa jo sisältyvän voimassa olevan lain 33 §:n soveltamisalaan, kun soveltamisala sisältää liikenteen tai teknisen huollon verkostoja tai alueita varten osoitetut alueet.

Liikenne- ja viestintävirasto on tyytyväinen siitä, että ehdotettu pykälä kattaa myös liikenteen tai teknisen huollon verkostot tai alueita varten osoitetut alueet, vaikka tämä ei perustelutekstistä selkeästi erikseen ilmene.

Laki kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta kansallisen turvallisuuden varmistamiseksi

Lain soveltamisalaa on ehdotettu laajennettavaksi siten, että se kattaisi nykyisen puolustuslunastuslain soveltamisalan kokonaisuudessaan, mutta myös muita kansallisen turvallisuuden varmistamiseen liittyviä lunastustarpeita. Esitetyn lain 1 §:n mukaan lakia sovellettaisiin kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastukseen maanpuolustuksen, alueellisen koskemattomuuden, valtion johtamisen, rajaturvallisuuden, rajavalvonnan, huoltovarmuuden, yhteiskunnan kannalta välttämättömän infrastruktuurin toiminnan varmistamisen tai muun näihin rinnastettavissa olevan yhteiskunnallisen edun turvaamiseksi.

Luetellut osa-alueet poikkeavat maankäyttö- ja rakennuslain ehdotetun 4 a §: listauksesta. Esityksestä ei ilmene, miksi mainitun 4 a §:n ja tämän lain soveltamisala poikkeavat toisistaan. Kansallinen turvallisuus on molemmissa kuitenkin tavoitteena.

Liikenne ja viestintävirasto esittää kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annettavan lain 1 §:n mukaista soveltamisalaa käytettäväksi myös maankäyttö ja rakennuslain yhteydessä.

Laki eräiden kiinteistöhankintojen luvanvaraisuudesta

Laissa käytännössä säädettäisiin EU:n ulkopuolisen yhteisön tai kansalaisen oikeuksista hankkia kiinteistö omistukseensa Suomesta ja tähän liittyvästä menettelystä. Lupa haettaisiin puolustusministeriöltä ja se myöntäisi luvan, ellei hankinnan arvioida vaikeuttavan maanpuolustuksen järjestämistä, alueellisen koskemattomuuden valvontaa ja turvaamista eikä rajavalvonnan, rajaturvallisuuden tai huoltovarmuuden varmistamista.

Liikenne- ja viestintävirasto arvioi, että tätä lainsäädäntöä voitaisiin soveltaa myös kriittisimmän liikenne- ja viestintäinfran osalta. Näin ollen Liikenne- ja viestintävirasto pitää esitystä myös tämän lakiehdotuksen osalta kannatettavana.

Tapio Tourula
johtava asiantuntija